ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ καὶ ΤΕΧΝΗ

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑ·Ι·ΔΗΣ

Δυὸ χρόνια μετὰ τὸ θάνατό του

Ἕνας ἀγνοημένος

Στὶς 24 τοῦ περασμένου Φλεβάρη ἔκλεισαν δυὸ χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Νίκου Νικολαΐδη κι' ἀκόμα δὲν ἔγινε δυνατὸ νὰ ἐκδοθοῦν τὰ Ἅπαντα του γιὰ νὰ γίνει τὸ ἔργο του εὐρύτερα γνωστό. Ὁ μεγάλος Κύπριος λογοτέχνης παραμένει ὁ «πασίγνωστος ἄγνωστος», «ἕνας ἀγνοημένος» — ὅπως εἶπε ὁ Πέτρος Χάρης στὸ τιμητικὸ φιλολογικὸ ἀπόγευμα ποὺ εἶχε ὀργανώσει στὴν Ἀθήνα τὸ Πρακτορεῖο πνευματικῆς Συνεργασίας στὶς 11 τοῦ Δεκέμβρη 1954.

«Τὸ ἔργο τοῦ Νικολαΐδη — ἔγραφε τότε ὁ Πέτρος Χάρης— πλούσιο καὶ στὸ μεγαλύτερο μέρος του προσιτὸ ὄχι μόνο εἶναι ἀξιόλογο ἀλλὰ καὶ κερδίζει τὸν ἀναγνώστη, τὸν κρατάει κοντά του. Πῶς λοιπὸν ἔγινε τὸ ἀντίθετο; Πῶς δηλαδὴ μένει σχεδὸν ἀγνοημένος ὁ ἐξαίρετος πεζογράφος;.. Ὁ Νικολαΐδης ἔδωσε πολλά· Καὶ τὸ πρῶτο ποὺ ἔχουμε νὰ κάνουμε εἶναι νὰ τὸν τοποθετήσουμε κοντὰ στοὺς τέσσερις — πέντε σημαντικοὺς πνευματικοὺς ἐργάτες ποὺ χάρισε στὴν πατρίδα καὶ στὴ γλώσσα μας ὁ ἔξω Ἑλληνισμός: πλάϊ στὸν Πάλλη, στὸν Ἐφταλιώτη, στὸ Βλαστό, στὸν Καβάφη».

Ἡ θέση ὅμως τοῦ Νικολαΐδη εἶναι κοντὰ στοὺς μεγάλους Παπαδιαμάντη, Βουτυρᾶ καὶ Καζαντζάκη.

Νίκος Νικολαΐδης ὁ Κύπριος

Τὸ 1956 ὁ Μελῆς Νικολαΐδης ἔγραψε γιὰ τὸ Νίκο Νικολαΐδη: «Δὲν ἦταν τυχαῖο ποὺ ἦρθε στὴν Κύπρο νὰ τυπώσει τὸ πρῶτο του βιβλίο, οὔτε καὶ ποὺ σὲ ὅλα τὰ κατοπινὰ — καὶ ὅταν ἀκόμα τυπώνονταν στὴν Αἴγυπτο ἢ στὴν Ἑλλάδα — ἔβαζε πάντα στὸ ἐξώφυλλο τους τὴ λέξη ΚΥΠΡΟΣ. Ἦταν μιὰ ἀνάγκη τῆς ψυχῆς του. Πίστευε πὼς σ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν ἀγαπημένο τόπο, ἀπ' ὅπου εἶχε πάρει ὄχι μόνο τὸ φῶς, τὴ γεύση καὶ τὴ γνώση τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τὶς περισσότερες, ὡραιότερες καὶ γονιμότερες ἐμπνεύσεις του, ἀνῆκαν ὅλα τὰ βιβλία του».

Καὶ ὁ Στρατῆς Τσίρκας ἔγραφε τὸ 1950: «Τὸ «Κύπρος» μπαίνει γιὰ νὰ μαρτυρᾶ τὴν ἄσβυστη του ἀγάπη κ' εὐγνωμοσύνη στὸν τόπο, ποὺ τοὔδωσε «τὴν πρωτόγεννη ἀντίληψη τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου». Τὸ βάζει τέλος, καὶ σὰ [illegible]ρτυρία, σὰ μιὰ ζωντανὴ ἐκδήλωση τῆς ἑλληνικότητας τοῦ Νησιοῦ, γιὰ νὰ θυμ[illegible] πὼς κι ἡ Κύπρος εἶναι Ἑλληνική».

Ἕνα μήνυμα τοῦ Νικολαΐδη

Ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ πόνου, σὲ μιὰ συνέντευξη δοσμένη στὸν κ. Ἀνγ. Σταματίου τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1954, ὁ Νίκος Νικολαΐδης μίλησε γιὰ τὸ καθῆκον τῶν λογοτεχνῶν ἀπέναντι στὸν ἀγώνα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ γιὰ τὴν αὐτοδιάθεση του: «Τὸ καθῆκον τοῦ κάθε ἀνθρώπου εἶναι νὰ ζητᾶ τὴ Λευτεριά, τὴ λευτεριὰ τῆς ὁποιας χώρας καὶ ὄχι μόνο τὴ λευτεριὰ τοῦ ὁποιου σκλαβωμένου τόπου, μιὰ λευτεριὰ γιὰ ὅ,τι καταπιέζεται καὶ θέλει ν' ἀνασάνει. Καὶ ἰδιαίτερα τώρα γιὰ τὴν Κύπρο μας, σὰν Κύπριος ποὺ εἶμαι κι' ἐγὼ καὶ ξέρω πόσο θέλει τὴν ἕνωσή της μὲ τὴ μάνα Ἑλλάδα, στέλνω αὐτὸ τὸ μήνυμα στοὺς τίμιους λογοτέχνες: Πρέπει νὰ κάνουν ὅ,τι μποροῦν γιὰ νὰ βοηθήσουν τὸν ἀγώνα· Νὰ βρίσκονται σὲ μιὰ διαρκὴ κίνηση καὶ νὰ ἐργάζονται συστηματικὰ καὶ ἑνωμένοι, πέρα ἀπὰ κάθε πάθος, γιὰ νὰ θυμίζουν τὸ αἴτημα τους. Νὰ ὑψώσουν ὅλοι μαζὶ τὴ φωνή τους μέχρις ὅτου ἡ [illegible]ρος ἀνασάνει τὸ γλυκὸ ἀγέ[illegible] λευτεριᾶς. Κύπρος καὶ [illegible] γιὰ μένα εἶναι τὸ ἴδιο.

Χρέος

[illegible]ναι μεγάλο τὸ χρέος τῆς Κύπρου πρὸς τὸ μεγάλο παιδί της. Τὸ ἔργο τοῦ Νίκου Νικολαΐδη πρέπει νὰ γίνει κτῆμα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ· Ὁ λαός μας πρέπει νὰ γνωρίσει τὸν μεγαλύτερο [illegible]γράφο του, τὸ μεγαλύ[illegible]τεχνη του, ποὺ ἡ πανύ[illegible] κορφή του ἀγγίζει τὶς βου[illegible]φὲς τοῦ Καζαντζάκη καὶ [illegible]ουτυρᾶ·

[illegible]ὰ Ἅπαντα τοῦ Νίκου Νικολαΐδη πρέπει νὰ ἐκδοθοῦν καὶ νὰ μποῦν σὲ κάθε βιβλοθήκη. Νὰ τὰ μελετήσει ὁ λαός, νὰ τὰ γνωρίσει καὶ νὰ τὰ χαρεῖ.

Δυσεύρετα εἶναι σήμερα τὰ ἔργα του. Κι ὅταν βρεθοῦν μερικὰ σὲ κανένα βιβλιοπωλεῖο, ἀ[illegible]θοῦν ἀμέσως μὲ τὶς ψηλὲς τι[illegible] ποὺ ζητοῦν γι' αὐτά. Καὶ [illegible] ὁ ἴδιος ὅσο ζοῦσε δὲν ἐμ[illegible]όταν τὰ βιβλία του.

[illegible] ἁρμόδιοι ἐδῶ — ποὺ κι [illegible] δυστυχῶς ἀγνοοῦν τὸ Νικολαΐδη (τί ἔγινε γιὰ τὴν ἐπέτειο τοῦ θανάτου του;) — πρέπει νὰ μελετήσουν αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ ν' ἀναλάβουν νὰ ἐξοφλήσουν τὸ μεγάλο χρέος.

ΕΛΒΕΤΙΚΗ
ΓΡΑΒΙΕΡΑ
θὰ σᾶς ἀρέσῃ
NESTLÉ

Τ' ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑ·Ι·ΔΗ

— ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗ ΤΣΙΡΚΑ —

Ὁ Νῖκος Νικολαΐδης δούλευε πολύ· Ὅλο καὶ κάτι θὰ ἔριχνε στὸ χαρτὶ κάθε μέρα. Μὰ ὁ δαίμονας τῆς τέλειας ἔκφρασης καὶ τῆς ὁλοκληρωμένης μορφῆς τὸν ἀνάγκαζε νὰ ξεσκίζει καὶ νὰ σβύνει ἀδιάκοπα. Ἔγραφε πάντα μὲ τὸ μολύβι καὶ στ' ἀριστερὸ κρατοῦσε τὴ γομολάστιχα. Ἀκριβῶς μὲ τὸν ἴδιο τρόπο που ζωγράφιζε.

Ὅταν τοῦ ζήτησα συνεργασία γιὰ τὴν «Ἐπιθεώρηση Τέχνης» μοῦ ἔστειλε ἀπὸ τὸ Νοσοκομεῖο ἕνα γράμμα, 20 Ἰουλίου 1955, ὅπου μοῦ ἔλεγε: «Ἔσχισα πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα, καὶ ὅλα τὰ ἀτέλειωτα, μὰ κράτησα κάμποσα ποὺ.. κάποια ζωντανὴ φωνὴ μέσα μου μοῦ ζητάει γι' αὐτὰ χάρη».

Ἀπὸ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1952, ποὺ εἶχε τὴ μεγάλη καρδιακὴ κρίση στὴν Κύπρο, ζοῦσε συντροφιὰ μὲ τὴν ἰδέα τοῦ ξαφνικοῦ θανάτου. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν θέλησε ν' ἀφήσει πίσω του ἀκαταστασίες κι' ἀσυγύριστα πράματα. Πεντακάθαρος, περιποιημένος σεμνὸς κι' ἀξιόπρεπος στάθηκε σ' ὅλη του τὴ ζωή. Τὰ δράματα τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, τὶς πληγὲς καὶ τὰ πάθη του, δὲν ἤθελε νὰ τ' ἀφήσει ἔκθετα στὴν κοινὴ περιέργεια· Γι' αὐτὸ ἀμφιβάλλω ἂν μείνανε στὰ χέρια φίλων του τίποτα χειρόγραφα τῶν τυπωμένων βιβλίων του, ποὺ θὰ ἦταν πολύτιμα βοηθήματα γιὰ ὅποιον θελήσει νὰ μπεῖ στὰ μυστικὰ τῆς τεχνοτροπίας του.

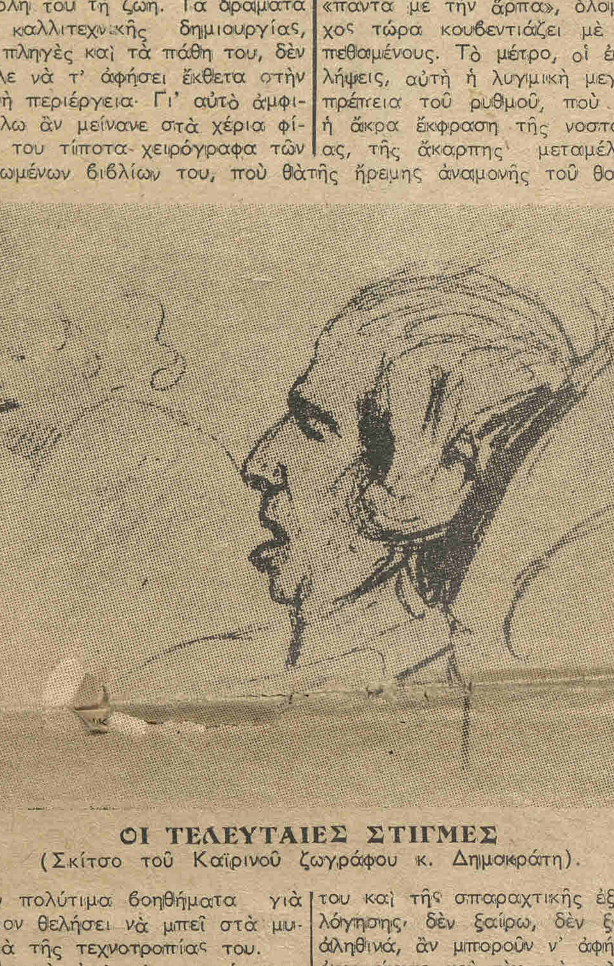

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ
(Σκίτσο τοῦ Καϊρινοῦ ζωγράφου κ. Δημοκράτη).

Μερικὰ ἀπὸ τὰ χειρόγραφα ποὺ γλύτωσαν χάρη στὴ «ζωντανὴ φωνή», δημοσιεύονται σ' αὐτὴ τὴν ἔκδοση. Σ' αὐτὰ πρέπει νὰ προστεθεῖ καὶ τὸ ποίημα γιὰ τὸ Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα,

ΣΤΗ ΔΙΑΦΑΝΗ ΣΙΩΠΗ

Μὲ τὸ γενικὸ αὐτὸ τίτλο ἄφησε μιὰ σειρὰ «τραγουδάκια» ὅπως τὰ λέει, τὸ μεστώτερο ἔργο τῶν τελευταίων του χρόνων. Τὸ «Κάτω ἀπ' τὸν παραμυθένιο πράσινο σκοῦφο» καὶ τὰ «Δίπτυχα» πρέπει νὰ γράφτηκαν στὴν Κύπρο, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1939, λίγο πρὶν ξεσπάσει ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος. Ὁ Νικολαΐδης, ἐκεῖνα τὰ χρόνια, εἶχε φτάσει σὲ μιὰ ὀλύμπια ἐποπτεία τῆς ζωῆς, γεμάτη ψυχικὴ διαφάνεια καὶ καλωσύνη, ποὺ μᾶς ἔκανε νὰ λέμε πὼς ἐξαϋλώθηκε, πὼς «ἁγίασε». Ἦρθε ὁ πόλεμος καὶ τοῦ κατασπάραξε τὴν καρδιά. Τότε πέρασε μιὰ ἀπὸ τὶς δραματικότερες κρίσεις τῆς ζωῆς του· Θεώρησε τὸν ἑαυτό του προσωπικὰ ὑπεύθυνο γιὰ τὸ μεγάλο ἔγκλημα, γύριζε στοὺς δρόμους καὶ τὸ φώναζε. Προσπάθησε νὰ ξεσηκώσει τὶς συνειδήσεις, ὅποιο φίλο του διανοούμενο συναντοῦσε τὸν τράνταζε, γιὰ νὰ τὸν κάνει νὰ δεῖ κι' αὐτὸς τὸ χρέος του σὰν πνευματικὸς ἄνθρωπος. Τσακώθηκε μὲ πολλούς· ἦταν ὅμως ἄκακος σὰν παιδὶ καὶ γρήγορα συμφιλιώνονταν. Ἀλλὰ μέσα στὴ συνείδησή του ὁ μεγάλος χωριμὸς τῶν νερῶν εἶχε γίνει. Ἀπὸ τὸ 1939 ἴσαμε τὸ θάνατό του στάθηκε ἀπὸ τούτη τὴν ὄχθη, μαζὶ μὲ τὸ λαό· τοὺς παλιοὺς φίλους ποὺ μέναν ἀντίκρυ. τοὺς καλημέριζε, τοὺς «καταλάβαινε», τοὺς «συγχωροῦσε», μὰ τοὺς βαριόταν.

«Τὸ τραγούδι τῆς χαμοζωῆς» τὸ πρωτόριξε στὸ χαρτὶ πρὶν δεκάξη χρόνια, τὸ ξαναδούλεψε ὅμως ἀργότερα καὶ ξανὰ στὸ κρεβάτι τοῦ Νοσοκομείου, καὶ τότε τὸ καθαρόγραψε. Εἶναι σὰ μιὰ ρεαλιστικὴ ἀντιφώνιση στὸ ρωμαντισμὸ ἑνὸς δικοῦ μου ποιήματος («Δῶσε μου τὸ τραγούδι») ἀπὸ τὸ «Λυρικὸ Ταξίδι», ποὺ τύπωσα στὶς ἀρχὲς τοῦ 1939.

Μὲ τὴν «Εὐωδιὰ τῆς γῆς» μπαίνουμε στὴν περίοδο ποὺ ὁ Νικολαΐδης κάθεται ἀντικρυστὰ μὲ τὸ θάνατο καὶ κοιτάζονται στὰ μάτια· Ἡ κουρασμένη του καρδιά, τὸ φῶς τῶν ματιῶν του ποὺ ὅλο καὶ χαμηλώνει, ἡ ἀνθρώπινη σοφία ποὺ λαμπικάρεται τὸν ὁδηγοῦνε στὴν ἄκρα λιτότητα. Σὰν ἀπόσταγμα μέσα σὲ λιγοστοὺς στίχους, ζητᾶ νὰ τρυγήσει ὅλη τὴν αἴσθηση τῆς φύσης, ὅλη τὴ γεύση τῆς ζωῆς ποὺ θὰ στερηθεῖ σὲ λίγο.

Στὸ ἴδιο γράμμα ποὺ ἀνάφερα πιὸ πάνω μοῦ ἔγραφε: «Ἂς εἶναι! Ἀφοῦ εἶναι ἀπὸ τὴν πολλὴ δουλειὰ ποὺ σὲ ἕνα χρόνο καὶ μισὸ δὲ βρῆκες καιρὸ νὰ μοῦ στείλεις «χαιρετίσματα», δὲν πειράζει. (Ἐγὼ σ' αὐτὸν τὸν καιρὸ ἔγραψα ἕνα τραγουδάκι ποὺ ζητάω ἀπὸ πεθαμένο φίλο νὰ μοῦ στέλνει χαιρετίσματα!)». Πρόκειται γιὰ τὸ «Πένθιμο Χιοῦμορ». Εἶναι πάντα μιὰ ἐκδήλωση θάρρους τὸ χιοῦμορ, μὰ σὲ τούτη τὴν περίπτωση, ποιός, ἀπὸ τὸ σεμνὸ μανδύα τοῦ ἀστεϊσμοῦ, δὲν αἰσθάνεται μιὰ ὄρθια ἡρωϊκὴ ψυχή;

Ἡ «Ἐρωτικὴ φιλία» στάθηκε γιὰ μένα μιὰ συγκλονιστικὴ ἔκπληξη· Στὴν πρώτη μορφὴ εἶχε σημειώσει καὶ τοὺς στίχους 47—48 ἀπὸ τὴ ραψωδία Λ τῆς Ὀδύσσειας. Ὅταν ὅμως καθαρόγραψε τὸ ποίημα τοὺς πήδησε κι' εἶναι, μοῦ φαίνεται, καλύτερα. Εἶναι τὸ τελευταῖο ἔργο του, τὸ μήνυμα ποὺ ἀκουμπᾶ, σφιχτὸ καὶ λεῖο σὰ βότσαλο θυμητικό, στὴν ὄχτη, πρὶν δρασκελίσει τὴν κουπαστὴ τῆς βάρκας. Κι' ἐδῶ, ὅπως στὸ προηγούμενο, ἡ φύση μὲ τὸ πολύχρωμο φουστάνι ἔχει ὑποχωρήσει. Μένουν οἱ ἄνθρωποι, οἱ φίλοι — ἀκόμη πιὸ λίγο, μένει μονάχα ἡ φίλη, ὁ ἄνθρωπός του. Ὁ πολυταξιδεμένος Ὀδυσσέας, ποὺ ἂν εἶδε κι' ἂν ἐγνώρισε πολιτεῖες κι' ἀνθρώπους, «πάντα μὲ τὴν ἅρπα», ὁλομόναχος τώρα κουβεντιάζει μὲ τοὺς πεθαμένους. Τὸ μέτρο, οἱ ἐπαναλήψεις, αὐτὴ ἡ λυγμικὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ ρυθμοῦ, ποὺ εἶναι ἡ ἄκρα ἔκφραση τῆς νοσταλγίας, τῆς ἄκαρπης μεταμέλειας, τῆς ἤρεμης ἀναμονῆς τοῦ θανάτου καὶ τῆς σπαραχτικῆς ἐξομολόγησης, δὲν ξαίρω, δὲν ξαίρω ἀληθινά, ἂν μποροῦν ν' ἀφήσουν ἀσυγκίνητο καὶ τὸν πιὸ σκληρόκαρδο ἄνθρωπο.

ΤΟ ΣΤΡΑΒΟΞΥΛΟ
(Ἀγωνίες)
(Ἀπόσπασμα ἀπὸ Μυθιστόρημα)

Ὁ Νικολαΐδης, γύρω στὸ 1950, ξαναδοκίμασε, φαίνεται, νὰ γράψει τὴ συνέχεια τοῦ «Στραβόξυλου». Ἔγραφα τότε μιὰ μελέτη γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του κι' ὁρισμένες ψυχολογικὲς του καταστάσεις τὶς συμπέραινα ἀπὸ τὸν πρῶτο τόμο ποὺ ἔχει πολλὰ αὐτοβιογραφικὰ στοιχεῖα, ὅπως μοῦ τὤχε πεῖ κι' ὁ ἴδιος. Ὅταν τοῦ ζήτησα νὰ μοῦ περιγράψει πῶς τοῦ πρωτοφάνηκε ἡ Ἀθήνα μοῦ εἶπε κάμποσα, ποὺ τὰ ἐσημείωσα, καὶ μιὰ μέρα μοῦ ἔφερε αὐτὸ τὸ χειρόγραφο καὶ μοῦ τὸ ἔδωσε «γιὰ νὰ μὴ τὸν σκοτίζω». Εἶναι 13 σελίδες, οἱ 9 πρῶτες γραμμένες μὲ μελάνι, σὲ μεγάλες ἄσπρες κόλλες, φτάνουν λίγο πρὶν τὸ τέλος τοῦ τρίτου κεφαλαίου. Οἱ ὑπόλοιπες τέσσερες εἶναι μὲ μολύβι στὴ ράχη φύλλων καλανταριοῦ τοῦ τοίχου (Μάϊος, Ἰούνιος καὶ Ἰούλιος τοῦ 1949 καὶ Ἀπρίλιος τοῦ 1950)· Ἀνάμεσα στὶς πρῶτες καὶ τὶς δεύτερες θὰ πέρασε καιρός, ἂν κρίνω ἀπὸ τὸ γραφικὸ χαρακτῆρα. Στὴν πρώτη σελίδα ὅπου ἀναφέρεται ἡ νονά, ἔγραψε μὲ τὸ μολύβι ἕνα σταυρὸ καὶ κάτω-κάτω σημείωσε: «ἡ θεία μου Ζωὴ Κλὰρκ ποὺ ἦταν στὴν Ἀμμόχωστο». Ἡ πληροφορία ἦταν γιὰ νὰ μὲ βοηθήσει· ὁ γραφικὸς χαρακτῆρας ἴδιος μὲ τῶν τεσσέρων τελευταίων σελίδων· Γι' αὐτὸ λέω πιὸ πάνω πὼς «ξαναδοκίμασε». Ἂς εἶναι. Θὰ χάνονταν κι' αὐτὸ μὲ τ' ἄλλα ποὺ ξέσκισε δυὸ - τρία χρόνια κατόπι.

ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΑ
ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΑ

Ἀναλαμβάνωμεν τὴν ἔκδοσιν διαβατηρίων ὡς ἐπίσης καὶ τὴν πιστοποίησιν τῶν φωτογραφιῶν.

Ἐπίσης προσκλήσεις Ἀγγλίας ἐντὸς 8 ἡμερῶν.

Εἰσιτήρια διὰ Αὐστραλίαν μὲ τὸ ὑπερωκεάνειον STRATHEDEN ποὺ ἀναχωρεῖ ἐκ Λάρνακος τὴν 30ὴν Ἀπριλίου.

Ἀποταθῆτε:
ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΜΑΔΕΛΛΑ
Ὁδὸς Ταχυδρομείου 15 — 16, ΛΕΥΚΩΣΙΑ.

ΤΟ ΣΤΡΑΒΟΞΥΛΟ
(Ἀγωνίες)

ΜΕΡΟΣ Α'

1.

Ὁ Γιώργης εἶναι ἕνας ἀπὸ ἐκείνους τοὺς συμπαθητικοὺς νέους ποὺ φτάνουνε στὴν πρωτεύουσα ἀκολουθώντας τὴ ψυχή τους — ποὺ σὰν τὸ πουλὶ τοῦ μύθου δείχνει τὸ δρόμο τῆς ὀνειροπολημένης γῆς.

Εἶχε φύγει ἀπ' τὸ χωριό του σὰν ὑπνοβάτης. Στὸ Β*** ἡ θάλασσα τοὔκλεισε τὸ δρόμο, καὶ πῆγε καὶ χτύπησε τὴν πόρτα τῆς νονᾶς του. Ἡ νονὰ δὲν εἴτανε μιὰ νεράϊδα ποὺ δανείζει πετούμενα σκουπόξυλα· μὰ ὡστόσο, σὰν ἀπὸ θάμα, σὲ λίγο καιρό, ἀπὸ τὸ σπίτι της βρέθηκε στὴν Ἀθήνα.

Ὅταν πέρασε τὴν πόρτα τοῦ σταθμοῦ τοῦ ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου καὶ προχώρησε στὴν πλατεῖαν Ὁμονοίας, ἔνοιωσε τὴν ψυχή του νὰ τὸν τραβᾶ πρὸς τὴν πλατειὰν καὶ ἀρχοντικὴν ὁδὸ Σταδίου ἔκαμε, μάλιστα, κάμποσα βήματα, πρὶ νὰ τόνε προφτάξει ὁ δραγομάνος, ποὺ ἐρχότανε σηκώνοντας καὶ τὴ χαρτονένια του βαλίτσα, καὶ νὰ τοῦ πεῖ πώς: «Ἀπ' ἐδῶ» — ἀπ' ἀντίθετα—«εἶναι τὸ ξενοδοχεῖον». Ἔγεινε ἀνάγκη νὰ τὸν ἀγγίξει στὸν ὦμο, καὶ νὰ δευτερώσει τὸ λόγο, γιὰ νὰ προσέξει, ἐπειδὴ ἡ σκέψη του εἶχε ἀρχίσει ν' ἁπλώνει, σὰν ἀράχνη τοὺς ἱστούς της, στὰ καλλίγραμμα μέγαρα.

— Ἀπ' ἐδῶ!.. Βέβαια ἀπ' ἐδῶ!.. βιάστηκε νὰ πεῖ σὰ μαθητὴς ποὺ διορθώνει τὸ λάθος του, καὶ συλλογίστηκε πὼς τὸ οἰκονομικὸ ξενοδοχεῖο ποὺ εἶχε ζητήσει δὲ μποροῦσε νὰ εἶταν «ἀπ' ἐκεῖ».. Προχώρησε ἀκολουθώντας τώρα τὸ δραγομάνο, στὴ σκονισμένη ὁδὸ Πειραιῶς, καὶ μπήκαμε σὲ στενὲς παρόδους.

Ναί — μουρμούρισε, σκαλίζοντας τὰ μακρυὰ μαλλιά του καὶ χαλαρώνοντας τὴ μαύρη «φλοτὰν» κραβάτα του — νἆμαι στὴν Ἀθήνα!..

Σὲ λίγο γράφτηκε στὸ κατάστιχο τοῦ ξενοδοχείου «Εἰλικρίνεια»: «Γεώργιος Σταύρου ἐκ Πηλίου», καὶ ἀκολούθησε τὸν ξενοδόχο στὴ στενὴ καὶ σκοτεινὴ σκάλα, παρακαλώντας, ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ τοῦ δοθεῖ μιὰ κάμαρα μὲ θέαν ἀνοιχτόκαρδη.

—Δὲ μὲ πειράζει ἂν θἆναι μικρὴ καὶ φτωχική, φτάνει νὰ ἔχει ἕνα παράθυρο πού..

Ζητώντας ἕνα παράθυρο ποὺ νὰ μπάζει φῶς καὶ ἀέρα, μεταχειρίστηκε ἐκφράσεις ποὺ κάνανε τὸν ξενοδόχο νὰ σκεφτεῖ πὼς αὐτὸ τὸ παλληκάρι, μὲ τὸ στενομαζεμένο σὰ φυσαρμόνικα παντελόνι, καὶ τὴ χαρτονένια βαλίτσα, εἶχε ἀπαιτήσεις σὰ νὰ κατέβηκε στὴ «Μεγάλη Βρεττανία». Τὸν ἀνέβασε ἀκόμα ἕνα πάτωμα, καὶ τὸν ὁδήγησε σὲ μιὰν ἄθλια ἀκανόνιστη καμαρίτσα. Ὀρθάνοιξε τὰ παραθυρόφυλλα καὶ τοὖπε: «Αὐτὴ εἶναι ἡ κάμαρα».. Κι' ἐπειδὴ ὁ Γιώργης κοίταζε μέσα κι' ἔξω στεναχωρεμένος, τοὖπε: «Ἡ κάμαρα εἶναι πρώτης τάξεως.. Νά.. βλέπεις καὶ τὸν Παρθενῶνα.... Ἔχει ἄλλο;!..»

Πραγματικῶς!.. ἀνάμεσα στὰ φουγάρα καὶ στὸ κοτέτσι τῆς ἀντικρυνῆς ταράτσας, εἶδε τὴν «κορώνα τῆς κορώνας».. «τὸ ἀφροστεφάνωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ». Τὰ σχοινιὰ τοῦ ἁπλώματος — τὸ πλῆθος τὰ σύρματα τῆς κακῆς τηλεγραφικῆς καὶ τηλεφωνικῆς ἐγκατάστασης, τόνε χαράζανε σὰν ξοφλημένο λογαριασμὸ σὲ κατάστιχο χρεοκοπημένου μπακάλη..

Ὁ Γιώργης δὲ μπόρεσε νὰ μὴ γουρλώσει τὰ μάτια. Καὶ μουρμούρησε:

—Ναί,.. ὁ Παρθενών!..

Ἡ καμαρίτσα εἴτανε λιγάκι ἀκριβούτσικη.. ἔβλεπε: Παρθενώνα.. κι ὁ πιὸ ταπεινὸς ἀθηναῖος ξενοδόχος ξέρει πὼς αὐτὸ ἔχει σημασία καὶ πρέπει νὰ τὸ ἐκμεταλλευτεῖ. Εἶχε καὶ μιὰν ἄλλη κάμαρα πλάϊ.. αὐτὴ ἦταν μονάχα λιγάκι πιὰ μικρή, μὰ πολὺ φτηνότερη.. δὲν ἔβλεπε Παρθενώνα. Ὁ Γιώργης τὴν προτίμησε.

Ὅταν ἔφυγε ὁ ξενοδό[illegible] ὁ Γιώργης ἔκλεισ[illegible] κι καὶ κοίταξε μέσα [illegible] ἄνετα, τοῦ φάνηκε — παράξενο πῶς — ὅτι ἡ κάμαρα του εἴτανε γνωστὴ — γνωστὴ καὶ ἀγαπημένη. Ναί.. τέτοια τὴν εἶχεν ὀνειροπολήσει: μικρὴ καὶ φτωχικιὰ γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ τὴν πληρώνει.

2.

Σὲ λίγο, κατεβαίνοντας, εἶδε στὸ πλατύσκαλο μαζεμένους γύρω ἀπὸ τὸν ξενοδόχο ποὺ κρατοῦσε μιὰ ποντικόφακα, τὶς νοικάρηδες καὶ τὴν ὑπαλληλία. Εἶχε πιαστεῖ μιὰ ποντίκα καὶ γέννησε μέσα στὴ φυλακή της. Ὅλοι, ἐκεῖ χαζεύανε, γελούσανε καὶ ταιριάζανε παροιμίες.

Πέρασε ἀνάμεσά τους, ζητόντας «τὴ συγγνώμη», καὶ κατέβηκε βιαστικὸς νὰ πάει νὰ προφτάξει τὸν ἥλιο στὸ Ζάππειο. Ἀπὸ φήμη, ἤξαιρε τί ἀξίζει μιὰ ἀττικὴ δύση καὶ δὲν ἤθελε νὰ τήνε χάσει.

Προχωροῦσε σὲ στενοσόκκακο ἀκάθαρτο καὶ πληχτικό, κι' ἀναθυμόταν ἕνα ὄνειρο ποὺ ἔβλεπε συχνὰ τὸν τελευταῖο καιρό: «Δρόμοι μακρυοὶ — ἀτέλειωτοι, μὲ τοίχους ψηλοὺς — γκρίζους, χωρὶς πόρτες καὶ παράθυρα.. Ψυχὴ καμία.. Περπάτημα.. περπάτημα.. ἀργὸ καὶ κουραστικό.. Στεναχώρια στεναχώρια γιὰ τὰ κατσάρια ποὺ φοροῦσε..»

— Περίεργο, συλλογίστηκε, αὐτὰ τὰ πατημένα παλιοπάπουτσα κι' οἱ τρύπιες οἱ κάλτσες ποὺ φορῶ πάντα στ' ὄνειρό μου!.. Μ' ἂς εἶναι.. νἆμαι τέλος πάντων, στὴν Ἀθήνα.. Οἱ δρόμοι οἱ πλατιοὶ κι' ἀρχοντικοὶ δὲν εἶναι μακρυά, κι' ἀκόμα κι' οἱ στενοὶ δρομάκηδες.. ἔχουνε κι' αὐτοὶ τὸ ἐνδιαφέρο τους.. Κι' ἐγώ... Ἄ! εἶμαι καλὸς παρατηρητής.. σχετίζω τὰ [illegible] μὲ τὰ μεγάλα καὶ βγάζω [illegible]περάσματα...

Ὑψώθηκε σὰ [illegible]σιὰ ἡ αὐταρέσκεια του κι [illegible]βει ἕνα μικρὸ κῦμα ὑπερηφάνειας.

— Κι' ἐγώ, σὰν τὴ γρηὰ Ζαφείραινα ποὺ μαζεύει τὸ μαλλὶ π' ἀφήνουνε στοὺς φράχτες καὶ στὰ παλούργια οἱ προβατίνες— Τρεῖς τρίχες ἀπ' ἐδῶ!.. μιὰ τούφα ἀπ' ἐκεῖ... φουντώνει ὁλημέρα τὸ τυλιγάδι της, καὶ τὴ νύχτα τὸ στρίβει στὴ ρόκα της ψιλὴ κλωστὴ — ἀθροίζω... ἀθροίζω... καὶ κάνω τὴ χαρὰ καὶ τὴ μάθησή μου...

Ἀκόμα λίγο καὶ θἄβγαινε ἀπὸ τὰ στενοσόκκακα· διάκρινε τὰ ψηλὰ μαρμαρένια μέγαρα τῆς ὁδοῦ Σταδίου ποὺ τὰ ξάνθιζε ὁ μελιχρὸς ἥλιος τοῦ δειλινοῦ· μ' ἄξαφνα κοντοστάθηκε.

— Ἀχ... ὁ σκύλος!... μιὰ ποντίκα πιάστηκε στὴ φάκα καὶ γέννησε μέσα στὴ φυλακή ης, κι' ἐγὼ πέρασα πλάϊ της χωρὶς νὰ τὴν κοιτάξω!...

Ἔκανε μεταβολὴ καὶ σχεδὸν τρέχοντας γύρισε στὸ ξενοδοχεῖο.

Μιὰ τσίκνα καμμένης σάρκας γιόμιζε τὸν ἀέρα.

Στὸ πλατύσκαλο ὁ ξενοδόχος, οἱ νοικάρηδες κι' ἡ ὑπαλληλία στέκανε γύρω ἀπὸ μιὰ φλογα. Ἔκανε μεταβολὴ καὶ κατέβηκε. Βγαίνοντας ἄκουσε μιὰ νοικάρισα ποὺ μιλοῦσε ἀπὸ τὸ παράθυρο σὲ μιὰ γειτόνισσα: «Ἑφτὰ ποντικάκια κρεμασμένα ἀπὸ τὰ βυζιά της... Τὴν περιχύσανε πετρέλαιο καὶ τῆς δώσανε φωτιά»...

— Ἑφτὰ ποντικάκια!... Εἴταν ἑφτὰ τὰ ποντικάκια κι' εἴταν κρεμασμένα ἀπ' τὰ βυζιὰ τῆς ποντικομάνας... Ἔχουμε ἀρκετὴ φαντασία γιὰ νὰ συμπληρώσουμε τὴν εἰκόνα.. Προκόψαμε!. Σπολλάτη στὴ καλὴ γυναίκα ποὺ βγῆκε στὸ παράθυρο νὰ τὸ πεῖ στὴ γειτόνισσα!... συλλογίστηκε μὲ δυσαρέσκεια ἐναντίο τοῦ ἑαυτοῦ του... Κι' ἔκανε σχεδὸν φωναχτά! «Μιὰ περίσταση δημιουργικῆς συγκίνησης χαμένη!...»

— Ἡ ἀττικὴ δύση ἀπὸ τὸ Ζάππειο εἴταν ἀντάξια τῆς φήμης της. Ὁ ἥλιος βύθιζε ἀργὰ-ἀργὰ στὰ νερὰ τῆς Σαλαμίνας καὶ ἡ μενεξεδένια ἄχνα ἀργὰ-ἀργὰ σηκωνόταν ἀπὸ τὸν Ὑμηττό. Ἡ Ἀκρόπολη πορφύρωνε σὰ τὴν τρύγα τοῦ κρασιοῦ.

Προχώρησε στὸ πάρκο. Ἡ σκέψη του: στὴν Ἀκρόπολη — τὸ ἔνστιχτό του: στὴ βρύση ποὺ ἔτρεχε ἀντικρύ του. Τράβηξε ὁλόϊσια, πατώντας στὸ γρασίδι. Τὸν εἶδε ὁ φύλακας κι' ἔμπηξε τὶς φωνές· μὰ ὁ διψασμένος εἶχε πιὰ περάσει τὸ πιότερο μέρος κι' ἀκόμα λίγα βήματα θἄβγαινε πέρα. Προχώρησε μὲ τὸ ἴδιο τέμπο, ἐνῶ ὁ φύλακας, σὰ νὰ κυνηγοῦσε ἕνα ἄγριο ἄλογο, ἔτρεχε πίσω του ξεφωνίζοντας καὶ τσαλαπατώντας μὲ τὶς χοντροαρβύλες του τὸ γρασίδι. Τόνε πρόφταξε τὴ στιγμὴ ποὺ ἔσκυβε στὴ βρύση. Ἔπαψε τὶς φωνὲς καὶ τὸν περίμενε νὰ ξεδιψάσει γιατί: «Οὔτε φίδι, τὴν ὥρα ποὺ πίνει νερὸ δὲν πρέπει νὰ πειράζεις», λέει ὁ λόγος τῶν παλαιῶν, κι' ἀπὸ τέτοια — σπολλάτη! — Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ξέρει πολλά, κι' αὐτὰ ἀποτελοῦνε τὴν πραγματική του ἐκπαίδευση καὶ τὴν ἰδιαίτερη του συνείδηση. — Σπολλάτη καὶ πάλι σπολλάτη. Μονάχα, σὰν ὁ Γιώργης ἤπιε, ὁ φύλακας ξαναβρῆκε τὸ ἄγριό του· πλησίασε, καὶ βάζοντας τὸ χέρι του, βαριά, στὸν ὦμο του, φώναξε:

— Δὲ ξέρεις πὼς εἶναι ἀπαγορεμένο;... γιατὶ πέρασες ἀπ' αὐτοῦ;...!

— Διότι «ἡ εὐθεία εἶναι ἡ συντομωτέρα πάσης τεθλασμένης». Ἀπάντησε γρήγορα, — σοβαρὰ καὶ χωρὶς στεναχώρια. Ὁ φύλακας τὸν κοίταξε στὰ μάτια προσπαθώντας νὰ καταλάβει τί σήμαινε αὐτό, καὶ κατόπι ρώτηξε:

— Τί πρᾶμα;!...

— Εἶναι ἕνα ἀξίωμα τῆς γε[illegible] γραμμῆς, ἔκανε μὲ τὸ φυσικώτερο τόνο καὶ ἀμέσως ρώτηξε:

— Μοῦ λέτε σᾶς παρακαλῶ ποῦ εἶναι ὁ Ἰλισσός;

— Ποιὸς Ἰλισσός;... ἔκανε ὁ φύλακας θωρώντας πάντα στὰ μάτια τὸ Γιώργη· καὶ τὸ ἄγριο ἔπεφτε ὁλοένα.

— Ὁ ποταμός.

— Ἀπ' ἐδῶ πέρα... εἶναι ἕνα ποτάμι, εἶπε, μὰ δὲ ξέρω ἂν εἶναι Ἰλισσός... καὶ τὸ σκληρό, σὰν ἀτσάλι, πρόσωπό του, χαμογέλασε.

—Ὁ Ἰλισσὸς εἶναι, ἔκανε μὲ βεβαιότητα ὁ Γιώργης κι' ἀπομακρύνθηκε παίρνοντας ἕνα δαιδαλώδικο δρομάκι.

— Εἶχα ἑτοιμότητα!... συλλογίστηκε, ἀλλοιῶς μποροῦσα καὶ νὰ περνοῦσα τὴν πρώτη μου νυχτιὰ στὸ ἰοστέφανο Ἄστυ, σὲ καμιὰ γωνιὰ τῆς Ἀστυνομίας!... Κι' αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο τοὔδωσε ἕνα αἴστημα ἀσφάλειας καὶ κάποιαν ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό του.

— Ναί, ἀπὸ τὴ στιγμὴ π' ἄφησα τὸ χωριό μου ἔχω προχωρήσει ἀρκετά, συλλογίστηκε. Δὲν τὰ χάνω πιὰ μὲ τὸ παραμικρὸ καί... Μὰ ἐνῶ συλλογιζόταν αὐτό, ἕνας ἄλλος συλλογισμὸς ἦρθε κι' ἔκοψε σὰ νὰ καβαλίκευε καὶ νὰ σκέπαζε τὸν προηγούμενο καὶ τὸ ἀνθρωπάκι ἔχωσε τὸ χέρι του στὴν τσέπη τοῦ πανταλονιοῦ του.

— Περίεργο! νὰ καὶ πάλι ὁ ξαφνικὸς τρόμος ποὺ ξεπηδάει κάθε τόσο μέσα μου καὶ μὲ ταράζει ἡ ἔγνοια μὴ τάχα καὶ μοῦ ἔχουνε χαθεῖ τὰ λεφτά!... Εἶμαι σὰν τότες ποὺ παιδὶ μὲ πρωτοπήγανε στὴ χώρα... στὸ Β***!... Καὶ ἡ φαντασία του τοὔδειξε τὸν ἑαυτό του, μικρὸ χωριατόπουλο, ὅταν νιοφερμένο στὸ Β*** πρωτοδοκίμασε αὐτὸ τὸ ξαφνικὸ φόβο: Ἡ νονά του τοὖχε δώσει λίγα λεπτὰ καὶ τὸν ἔστειλε στὸ μπαρμπεριὸ νὰ κόψει τὰ μαλλιά του. Μὲ τὸ χέρι στὴν τσέπη τοῦ πανταλονιοῦ, ἔσφιγγε τὶς δεκάρες ποὺ κρατοῦσε κι' ὅσο βάσταξε τὸ κούρεμα συλλογιζόταν σὲ τί δύσκολη θέση θὰ βρισκόταν ἂν ἤθελαν χαθεῖ τὰ λεφτὰ καὶ δὲν εἶχε νὰ πλερώσει σὰ θὰ τέλειωνε τὸ κούρεμά του;

Ἡ τελευταία ὥρα τῆς μέρας διάβαινε. Οἱ στεῖρες χουρμαδιὲς τοῦ Ζαππείου ἀναταραχτήκανε σὰν οὐρὲς παγωνιῶν. Τὰ κυπαρίσσια γραφτήκανε πάνω στὸν πυρπολημένο ὁρίζοντα σὰν μαῦρες φλόγες... «Αἱ Στῆλαι τοῦ Ὀλυμπίου Διός»... «Ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ»... «Ὁ Παρθενὼν» ξυπνούσανε φιλολογικὲς ἀναμνήσεις... κι' ὁ Ὑμηττὸς ἀναθύμιζε τὴ νεοελληνικὴ λυρικὴ ποίηση. Μουρμούρισε — σὲ καθαρεύουσα — μιὰ φράση ἀπὸ τὴν κλασσικὴ φιλολογία καὶ — σὲ δημοτικὴ — ἕνα στίχο ἀπὸ τὴ σύγχρονη ποίηση.

«Κι' ὁ Ὑμηττὸς ἀκούει γυρτὸς τὸ ἐρωτικὸ τραγούδι τοῦ Φαλή-
(ρου»...

Σὲ λίγο νέες ἐντυπώσεις τραβήξανε τὴν προσοχή του.

Δίχως νὰ τὸ ἀντιληφθεῖ εἶχε βρεθεῖ μπροστὰ στὸ «Ζάππειο Μέγαρον», τὴν ὥρα αὐτὴ ποὺ ἡ κίνηση στὴν Πλατεία εἶναι ζωηρότατη. Στὴν ἀρχὴ ὅλος ἐκεῖνος ὁ ἀνθρωποσωρός, ποὺ στιβαζότανε στὸ καφενεῖο, δὲν τοῦ ἔκανε καμιὰ ἐντύπωση. Ὕστερα ἄρχισε νὰ παρατηρεῖ μὲ μιὰν εὐχάριστη περιέργεια τὶς μορφές, τὸ ντύσιμο καὶ τὸν ἀέρα τῶν ἀτόμων ποὺ ἀποτελούσανε τὸ ἀνθρωπομάζωμα ποὺ πηγαινοερχότανε μυρμηκιάζοντας καὶ σιγὰ—σιγὰ ἄρχισε νὰ ξεχωρίζει μ' ἐνδιαφέρο, ὁμίλους καὶ μονάδες. Μιὰ στιγμὴ μπλέχτηκε στὸ πλῆθος καὶ προχώρησε μέσα στὸ ἀνθρώπινο ρέμα ποὺ κυλοῦσε στὴν Πλατεία· μὰ ξαφνικὰ τὸ ἀόριστο συναίστημα ἀναδεύτηκε στὴν ψυχή του καὶ καθορίστη σὲ μιὰ κεντρικὴ ἰδέα, κι' εἶδε σὲ μιὰ προοπτική, τὸν ἑαυτό του, «Μέλος ἐκλεκτὸν τῆς Ἀθηναϊκῆς Κοινωνίας».

Σκάλισε τὰ μακρυὰ μαλλιά του, χαλάρωσε τὴ μακρυὰ «φλοτὰν» κραβάτα του, τέζαρε τὸ λαιμό του καὶ μουρμούρισε:

— Νἆμαι τέλος πάντων, στὴν Ἀθήνα!...

Πῆγε καὶ κάθησε σ' ἕνα παράμερο μπάγκο κι' ἔμεινε θεωρώντας τὴ ζωὴ ποὺ κυλοῦσε μπροστά του. Σὲ λίγο βυθίστηκε σ' ἕνα γοητευτικὸ ὀνειροπόλημα.

— Νἆμαι τέλος πάντων στὴν Ἀθήνα... κι' ἡ Ἀθήνα εἶναι ὁ Παράδεισος ποὺ καθένας ἔχει τὴ γωνιά του. Κάποιος θὰ μὲ δεῖ, θὰ μὲ γνωρίσει... καὶ θὰ μοῦ δείξει τὴ γωνιὰ ποὺ εἶναι ἡ κλήρα μου: «Καλῶς ὅρισες... πέρασε ἀπ' ἐδῶ... ἐδῶ εἶναι ἡ γωνιά σου». Θἆναι μικρὴ ἀλήθεια μ' ἂς εἶναι... Καὶ πολλὴ ὥρα συλλογιέται τὸ «Ἄδηλον Μέλλον».

Ὁ νοῦς του λειβάδευε.

4.

Σὲ λίγο ἕνα ἀγόρι ποὺ πλανιότανε στὸ πάρκο σὰν ἕνας ποὺ ζητάει μανιτάρια στὸ δάσος, τόνε σίμωσε μ' ἐκείνη τὴν παράξενη οἰκειότητα κι' ἐπιφυλακτικότητα τῶν σπουργιτιῶν. Κάθησε πλάϊ του στὸν μπάγκο· ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη τοῦ πανταλονιοῦ κάμποσα ἀποτσίγαρα, διάλεξε ἕνα, καὶ τοῦ ζήτησε φωτιά.

— Δὲν καπνίζω.

— Ἐγὼ καπνίζω.

Κοιταχτήκανε μεταξύ τους σὰ νὰ μετροῦσε ὁ ἕνας τὸ ἄλλο μὲ τὸ μάτι. Ὕστερα ὁ μικρὸς ἔβγαλε ἕνα κουτάκι σπίρτα, ἄναψε,— τράβηξε μιὰ μακρυὰ ρουφηξιὰ — ξεφύσησε τὸν καπνὸ ἀπ' τὰ ρουθούνια του, κι' εἶπε:

— Δὲ μᾶς καταδέχεσαι... μαθὲς δὲ θέλει κουβέντα.

— Γιατί νὰ μὴν κουβεντιάσουμε;... ἂς κουβεντιάσουμε, ἔκανε ὁ Γιώργης.

— Τ' ὄνομά μου εἶναι Τῖμος... ἡ σκατοπαρέα μὲ λέει: Κόλια... Τί εἶπες; !

— Τίποτα.

Ὁ μικρὸς ἄρχισε μιὰν ὁλάκαιρη ἱστορία γιὰ ἀλητεία κι' ὁ Γιώργης ἀκούει μὲ κλειστὰ μάτια.

—..Δὲ μὲ θέλει στὸ σπίτι ὁ ἀγαπητικὸς τῆς μάνας μου... Ὁ σκατόψυχος ὁ πατέρας μου τὴν παράτησε σὰν εἴμουνα βυζασταροῦδι... κι' ἐκείνη τί θὰκανε.. Πάω καὶ μὲ κοιμίζει κάτω ἀπ' τὸ κρεβάτι τους, μά, σὰν δὲν ἔρχεται ὁλότελα μεθυσμένος, μὲ τραβάει ἀπ' τὸ πόδι — μὲ σέρνει ἔξω καὶ μὲ βγάζει στὸ δρόμο... Τί εἶπες;

Ὁ Γιώργης δὲν εἶχε πεῖ τίποτα, ποὺ ἀπάντησε στὸ «τί εἶπες» τοῦ μικροῦ αὐτὴ τὴ φορά. Καὶ τὸ ἀλητάκι σηκώθηκε ἀπ' τὸν μπάγκο, ἔβγαλε τὸ σκουφάκι του... ἔγραψε μ' αὐτὸ ἕνα κύκλο στὸν ἀέρα, καὶ μὲ βαθειὰν ὑπόκληση ἔκανε:

— Μπὸν ζοὺρ Μουσιοῦ Βαρόν.. Μπὸν ζούρ...

Περάσανε κάμποσες στιγμὲς πρὶν πάρει συνείδηση αὐτῆς τῆς σκηνῆς, κι' ὅταν ἐτινάχτη καὶ κοίταξε ἀπ' ἐκεῖ ποὺ εἶχε φύγει τὸ ἀλητάκι, εἶχε ξεμακρύνει πολύ.

(Ἐδῶ σταματᾶ τὸ χειρόγραφο)

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΑΞΙ
«ΜΑΜΠΟ»
Τηλ. 4812, ὁδὸς Ἁγ. Παύλου Ἀρ. 61
— Ὑπηρεσία καθ' ὅλον τὸ εἰκοσιτετράωρον. —
→ Αὐτοκίνητα πολυτελείας μὲ σωφὲρ πεπειραμένους.
★ Ἐνοικιάσεις ἄνευ ὁδηγοῦ.
★ Ταχεῖα ἐξυπηρέτησις.
★ Τιμαὶ λαϊκαί.
Ἐπίσης δίδονται μαθήματα ὁδηγοῦ ἀπὸ τὸν πεπειραμένον διδάσκαλον ὁδηγὸν
ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ
μὲ 10ετῆ πεῖραν διδαχῆς εἰς τὴν ΣΧΟΛΗΝ ΚΕΡΑΥΝΟΥ καὶ ἀλλοῦ.
Διευθυντὴς Γραφείου Ταξὶ «ΜΑΜΠΟ».

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ
ΑΔΕΙΟΥΧΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ
ΕΡΓΟΛΑΒΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Καλοῦνται ὅλοι οἱ Ἀδειοῦχοι Ἠλεκτρολόγοι Ἐργολάβοι Κύπρου εἰς Παγκύπριον γενικὴν συνέλευσιν ἐν Λευκωσίᾳ τὴν προσεχῆ Κυριακὴν 20 Ἀπριλίου καὶ ὥραν 2 μ.μ. εἰς τὸ οἴκημα τοῦ Συνδέσμου Ἐργολάβων Οἰκοδομῶν Κύπρου, ὁδὸς Ρήγαινας ἀρ. 70, Λευκωσία.

Θέματα:

Ἔγκρισις τοῦ Καταστατικοῦ καὶ ἵδρυσις τοῦ Συνδέσμου Ἀδειούχων Ἠλεκτρολόγων Ἐργολάβων Κύπρου.

Ἐκ τῆς προσωρινῆς Ἐπιτροπῆς Λευκωσίας.

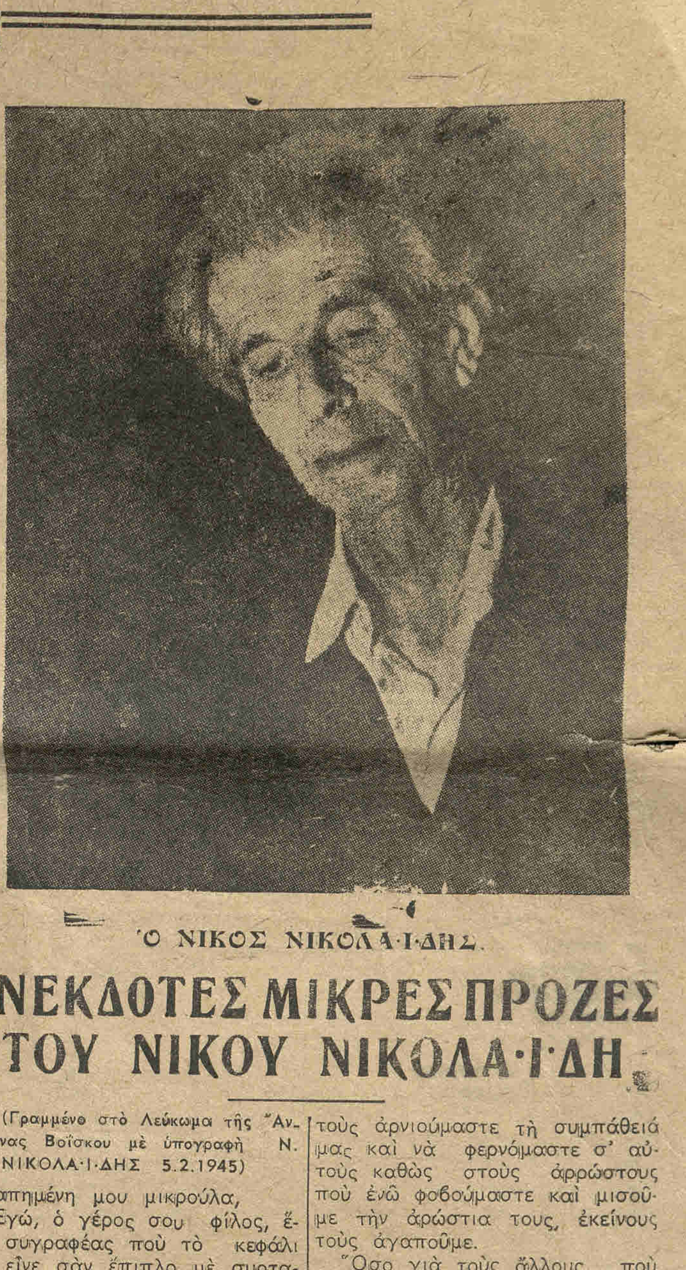

Ὁ ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑ·Ι·ΔΗΣ.

ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΜΙΚΡΕΣ ΠΡΟΖΕΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑ·Ι·ΔΗ

(Γραμμένο στὸ Λεύκωμα τῆς Ἄννας Βοΐσκου μὲ ὑπογραφὴ Ν. ΝΙΚΟΛΑ·Ι·ΔΗΣ 5.2.1945)

Ἀγαπημένη μου μικρούλα,

Ἐγώ, ὁ γέρος σου φίλος, ἕνας συγγραφέας ποὺ τὸ κεφάλι του εἶνε σὰν ἔπιπλο μὲ συρταράκια, ποὺ τὸ καθένα εἶνε γιομάτο ἀπὸ πολλὲς πολλὲς ἱστορίες, ἄλλες εὔθυμες, ἄλλες λυπητερὲς κι ἄλλες φιλοσοφημένες, δὲ ξαίρω ποιὸ ἀπ' αὐτὰ ν' ἀνοίξω γιὰ νὰ διαλέξω κάτι ποὺ νὰ ταιριάζει στὸ Λεύκωμά σου.

Ἀκάμη, σὰν κοιτάζω στὴν καρδιά μου, ποὺ κι αὐτὴ εἶνε ἕνα κουτάκι γιομισμένο μὲ ἀγάπη καὶ εὐχὲς γιὰ ὅλες τὶς νέες σὰν κι ἐσένα ὑπάρξεις, δὲ μπορῶ νὰ ξεδιαλέξω, γιατὶ αὐτὴ τὴν κοσμοϊστορικὴ στιγμὴ ποὺ ζοῦμε, μιὰ εὐχὴ τὶς ἔχει σφραγισμένες.

Τότες λοιπόν, παίρνω κι ἀντιγράφω ἐδῶ, τὴν ποὺ τὶς κλείνει ὅλες σφραγίδα.

(Γραμμένα μὲ κεφαλαῖα καὶ κυκλωτικὰ σὲ σφραγίδα σχεδιασμένη ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν Νικολαΐδη)

ΝΑ ΔΩΣΕΙ Ν' ΑΛΛΑΞΕΙ Η
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣΗ
ΓΙΑ ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΙ Η ΚΑΘΕ
ΝΕΑ ΥΠΑΡΞΗ
ΤΟ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΚΛΙΜΑ
ΓΙΑ Ν' Α[illegible]ΑΙΝΕΙ
ΝΑ ΜΕΣΤ[illegible]
Ν' ΑΝΘΙΖΕΙ
ΚΑΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΚΑΡΠΟ.

(Ἀπ' τὸ Λεύκωμα τῆς Χριστίνας Γαβριηλίδου μὲ ὑπογραφὴ Ν. Νικολαΐδης, Κάϊρο 15.3.53)

Κοίτα, Χριστίνα, τί σοῦ λέει ὁ γέρος σου φίλος! Λέω, πὼς δὲν ὑπάρχουν ἄνθρωποι καλοὶ καὶ κακοί, ἢ καλύτερα νὰ πῶ: δὲν ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ νἆνε ὅσο πρέπει καλοί, καὶ ἄνθρωποι ποὺ νἆνε ἀσυχώρετα κακοί. Ὑπάρχουν, μονάχα, ἄνθρωποι ποὺ εἶνε πολὺ δυστυχισμένοι καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς εἶνε κάμποσοι ποὺ εἶνε πάρα πολὺ ἀνόητοι, ποὺ θαρροῦνε πὼς θὰ μποροῦνε νὰ καλυτερέψουν τὴν κατάστασή τους, ἂν βγοῦνε ἔξω ἀπὸ τὸ καθὼς πρέπει, κι αὐτούς, λοιπόν, τοὺς ἀνόητους συνηθίσαμε νὰ τοὺς λέμε κακούς.

Ἂν εἶνε ἔτσι, καθὼς λέω, πρέπει νὰ εἴμαστε ἐπιεικεῖς γι' αὐτοὺς τοὺς ἀνόητους καὶ νὰ μὴ τοὺς ἀρνιούμαστε τὴ συμπάθειά μας καὶ νὰ φερνόμαστε σ' αὐτοὺς καθὼς στοὺς ἀρρώστους ποὺ ἐνῶ φοβούμαστε καὶ μισοῦμε τὴν ἀρώστια τους, ἐκείνους τοὺς ἀγαποῦμε.

Ὅσο γιὰ τοὺς ἄλλους, ποὺ συνηθίσαμε νὰ τοὺς λέμε καλοὺς

Ἄ! ἀπ' αὐτοὺς πρέπει νὰ εἶνε κανεὶς πολὺ ἀπαιτητικός!

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΟΙΚΟΠΕΔΟ
ΕΙΣ ΛΕΜΕΣΟΝ
Διατίθεται οἰκόπεδο πρὸς πώλησιν στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Γαρίλλη, συνοικία Ἁγ. Ἰωάννου Λεμεσοῦ, μὲ ἕτοιμα σχέδια γιὰ κτίσιμο.
Ἀποταθῆτε: =
κ. ΛΕΥΤΕΡΗΝ ΜΑΥΡΟΘΕΡΗ
Τυπογραφεῖα «ΧΑΡΑΥΓΗ»
ἢ κ. ΜΙΧΑΗΛΑΝ ΨΑΡΑΝ
Ταμασοῦ Ἀρ. 5 ΛΕΜΕΣΟΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ.

ΤΟ «ΚΑΛΗΜΕΡΑ» ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΑΚΗ

(Ἀπ' τὸ Λεύκωμα τοῦ Χρηστάκη Γαβριηλίδη μὲ ὑπογραφὴ Νῖκος Νικολαΐδης, Κάϊρο 8.2.1955)

Μικρέ μου φίλε,

Σὰ μοὔδωσες, ψές, νὰ γράψω στὸ λεύκωμα σου — τῶν αὐτογράφων — τὸ ντουλαπάκι ποὺ βρίσκουνται τὰ ὄμορφα πράματα, εἴτανε κλεισμένο καὶ τὰ κλειδιὰ.. χαμένα!... κ' εἶπα: «Αὔριο! αὔριο ὅ,τι καλό, ὅ,τι χρυσό, ὅ,τι ἀκριβὸ μοῦ ἔρθει, ἐκεῖνο θὰ γράψω».

Τὸ πρωΐ ἦρθες στὸ «LOUIS XV» νὰ μοῦ πεῖς τὸ «καλημέρα».

Τὸ πιὸ καλὸ — τὸ πιὸ χρυσὸ — τὸ πιὸ ἀκριβὸ ποὺ μοὖφερε ἡ μέρα εἴσουν ἐσὺ καὶ τὸ καλημέρα σου.

Γι αὐτὸ γράφω:
Εἶνε καλὸ [illegible] χρυσὸ — εἶνε ἀκριβὸ ὁ Χρηστάκης ἀγοράκι.

ΕΝΑ ΛΕΥΚΩΜΑ ΑΥΤΟΓΡΑΦΩΝ

(Ἀπ' τὸ Λεύκωμα τῆς μικρούλας Στέλλας Γαβριηλίδου μὲ ὑπογραφὴ Νῖκος Νικολαΐδης, Κάϊρο 12.2.1955)

Ἡ Στέλλα — τὸ μωρὸ —
Τῆς ἀρέσει νὰ πηγαίνει ἱππασία, καθὼς τὰ μεγαλύτερα της ἀδέρφια!

Κι ὅταν ἡ Στέλλα — τὸ μωρὸ — θέλει νὰ πάει ἱππασία, βρίσκεται πάντα ἕνα καλὸ ἄλογο, καὶ ἡ Στέλλα τὰ καταφέρνει μιὰ χαρά!

Μὰ ἡ Στέλλα — τὸ μωρὸ — θέλει νὰ ἔχει, καθὼς τὰ μεγαλύτερα ἀδέρφια της, κι ἕνα λεύκωμα αὐτογράφων.

Κανεὶς δὲν ἀρνιέται τίποτα στὴν Στέλλα· οὔτ' ἐγώ!

Γι' αὐτό, τώρα ποὺ μοῦ ζητάει νὰ γράψω σ' αὐτὸ τὸ ὡραῖο μὲ τὰ πολύχρωμα φύλλα καὶ δεμένο μὲ κόκκινο δέρμα, δεφτεράκι, δὲν τῆς ἀρνιέμαι, κι ἂς μὴ ξαίρει τί σημαίνει ἕνα βιβλίο αὐτογράφων. Γρήγορα θὰ μάθει, καὶ διαβάζοντας τ' ὄνομα τοῦ γέρου της φίλου, ποὺ τώρα εἶναι καὶ τότες δὲ θἆναι, θὰ κουνήσει λυπητερὰ τὸ κεφαλάκι της καὶ... θὰ καταλάβει μὲ μιᾶς ὅλη τὴ σημασία ποὺ ἔχει ἕνα βιβλίο αὐτογράφων.

ΨΥΓΕΙΑ
Εἰς ὅλα τὰ συνήθη Μεγέθη, ἀπὸ 4 κυβ. μέχρι 13 κυβ.
(Εἰδικῶς κατασκευασμένα διὰ τὸ Κλῖμα τῆς Κύπρου)
★ ΣΤΕΡΕΑ
★ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
☆ ΑΘΟΡΥΒΑ
☞ ΗΓΓΥΗΜΕΝΑ ΔΙΑ 5 ΕΤΗ
Τιμαὶ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΩΣ ΧΑΜΗΛΑΙ = Μεγάλαι Εὐκολίαι εἰς τὴν Πληρωμήν.
— Τεχνικὴ Ἐξυπηρέτησις ὑπὸ ἐμπείρων Τεχνικῶν ειδικῶς ἐκπαιδευθέντων ἐν Εὐρώπῃ.
→ Πρὶν ἀγοράσετε ἐφέτος τὸ Ψυγεῖον σας ἐπισκεφθεῖτε τὰς ἐκθέσεις μας διὰ τὸ Συμφέρον σας.
Ἑταιρία Ν. Π. ΛΑΝΙΤΗΣ ΛΤΔ.,
ΛΕΜΕΣΟΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ, ΛΑΡΝΑΞ, ΠΑΦΟΣ.